

AGROTURIZM: XORIY TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI

Abdullayeva Hamidaxon Rustamjon qizi

Geografiya kafedrası o'qtuvchisi

Annotatsiya: *Qishloq xo'jaligining iqtisodiy ahamiyati pasayganligi sababli ko'plab mamlakatlarda qishloq xo'jaligi turizmi rivojlangan. Aholining qishloqlardan shaharga chiqib ketishi turli mamlakatlar hukumatlarini qishloqlarning yashash va ishlash uchun jozibadorligini oshirish yo'llari haqida o'ylashga majbur qildi. Qishloq xo'jaligi turizmi qishloq aholi punktlari nufuzini oshirishning samarali usullaridan biriga aylandi.*

Annotation: *Agricultural tourism has developed in many countries as the economic importance of agriculture has declined. The migration of the population from the countryside to the city has forced the governments of various countries to think about ways to increase the attractiveness of the countryside to live and work. Agricultural tourism has become one of the effective methods of increasing the prestige of rural settlements.*

Kalit so'zlar: *Agroturizm, yuqori daromad, yangi ish o'rinlari, turistlar, tur bazalar.*

Keywords: *Agrotourism, high income, new jobs, tourists, tour bases.*

"Agroturizm" atamasi hali milliy qonunchilik bazasida aniq ta'rifni olmagan va ilmiy adabiyotlarda ko'plab tafovutlar mavjud. Shuni ta'kidlash kerakki, agroturizmning turli xil nomlari mavjud. Qishloq, qishloq, fermerlik, yashil turizm kabi talqinlarni topishingiz mumkin. Bundan tashqari, ba'zi manbalarda agroturizm ekologik turizm sohalaridan biri yoki etnik turizmning bir turi sifatida ta'riflanadi.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, agroturizm birinchi navbatda vatandoshlar uchun mo'ljallangan bo'lib, ichki turistik oqimlarni rag'batlantirishga qaratilgan bo'lib, rivojlanishning ma'lum bosqichidagina agroturlar chet elliklar uchun jozibador bo'lib qoladi. Dunyoning ko'pgina mamlakatlarida qishloq xo'jaligi turizmi turizm industriyasining bir tarmog'iga aylanib, yaxlit turizm mahsulotini yaratish uchun qishloqning tabiiy, madaniy, tarixiy va boshqa resurslaridan va uning boshqa o'ziga xos xususiyatlaridan foydalanishga qaratilgan. Qishloq xo'jaligi turizmini rivojlantirishning zaruriy sharti sayyohlarni joylashtirish uchun mo'ljallangan ob'yektlarning qishloq joylarida joylashganligidir.

Biroq, turli geografik mintaqalarda agroturizmning rivojlanishi o'ziga xos xususiyatlarga ega. A. A. Bakanova agroturizm faoliyatini rivojlantirish mumkin bo'lgan to'rtta asosiy modelni aniqladi.(1-jadval)

Agroturizm modellari va ularni amalga oshiruvchi davlatlar

Agroturizm modeli	Mamlakatlar
Angliya-Amerika	Buyuk Britaniya, AQSh, Kanada
Osiyo	Shri-Lanka, Malayziya, Yaponiya
G'arbiy Yevropa	Frantsiya, Italiya, Ispaniya, Germaniya, Daniya, Finlyandiya, Avstriya va boshqa G'arbiy yevropa mamlakatlari
Sharqiy Yevropa	Bolgariya, Polsha, Chexiya, Litva, Kipr, Gretsiya

Angliya-Amerika modeli ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarda urushdan keyingi davrda, milliy iqtisodiyot og'ir ahvolda bo'lgan va inqirozdan chiqish uchun zudlik bilan choralar ko'rishni talab qilgan paytda paydo bo'ldi. Bu davrda yo'llarning faol qurilishi boshlandi, avtoturizm faollashdi. Aynan avtoturistlar ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarda agroturizm xizmatlarining asosiy iste'molchilariga aylangan. Bu fakt ushbu modelning quyidagi xarakterli xususiyatlariga olib keldi:

ichki turizmga e'tibor qaratish;

asosiy xizmatlar to'plamini taqdim etish, chunki qo'shimcha xizmatlar odatda talab qilinmaydi;

milliy o'ziga xosliklarga e'tibor bermaslik (milliy o'ziga xosliklar juda aniq ifodalangan Angliya bundan mustasno).

Qishloq turizmining Osiyo modeli Angliya-Amerika modeliga mutlaqo qarama-qarshidir, chunki u milliy lazzat, ko'plab qo'shimcha xizmatlar va qishloqda joylashgan maxsus qurilgan "VIP qishloqlar" yoki qimmatbaho milliy mehmonxonalarda agroturistlarni joylashtirishni o'z ichiga oladi. Agroturizmni rivojlantirishning Osiyo modeli faqat yuqori mehmondo'stlik madaniyati rivojlangan, turizm sanoati ancha yuqori darajada bo'lgan va yildan-yilga doimiy ravishda chet ellik sayyohlar oqimi kuzatilayotgan mamlakatlarda qo'llanilishi mumkin.

G'arbiy Evropa modeli 1970-yillarda Fransiya va Italiyada qishloq xo'jaligi mahsulotlarining xalqaro bozorda raqobatbardoshligini yo'qotish bilan bog'liq bo'lgan qishloq xo'jaligi inqirozi fonida paydo bo'ldi. Bunday holda, agroturizm Yevropa Ittifoqi tomonidan qishloq xo'jaligi sektorining tanazzulga uchrashi va aholining kamayishiga yo'l qo'ymaslik uchun qabul qilingan choraga aylandi. G'arbiy Yevropa modelining rivojlanishi va faoliyatining muvaffaqiyat omillari quyidagilardir:

agroturistik fermer xo'jaliklarini tizimli davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash;

umummilliy va mintaqaviy agroturizm mahsulotlarini ilgari surish uchun huquqiy, reklama va axborot ta'minoti;

agroturizm sub'ektlari uyushmalarini yaratish, barcha agroturizm sektori bo'yicha ma'lumotlar bazalariga ega portallarni qo'llab-quvvatlash;

moliyaviy qo'llab-quvvatlash – qishloq xo'jaligi turizmi korxonalarini imtiyozli kreditlash yoki subsidiyalash tizimi;

yetarlicha yuqori darajadagi qulaylik va uy-joy fondining yaxshi holati (qoida tariqasida, bu avtonom ta'minot tizimiga ega xususiy uylar).

Qishloq turizmining Sharqiy Yevropa modeli Sharqiy Yevropa mamlakatlari – Bolgariya, Polsha, Chexiya, shuningdek, Gretsiya va Kiprda keng tarqalgan. Ushbu modelning shakllanishi qishloq sektorining yomon rivojlangan uy-joy-kommunal fondi sharoitida sodir bo'ldi, shuning uchun qishloqlarni rekonstruksiya qilish dasturlarini ishlab chiqishni talab qildi, bu model G'arbiy Evropa modelidan farqli o'laroq, ko'proq qimmat.

Agroturizmning jahon amaliyoti agroturizm rivojlanishining iqtisodiyot va ijtimoiy sohaga ijobiy ta'sirini tasdiqladi: agroturizm rivojlanayotgan hududlarda qishloq aholisining daromadlari oshdi, qishloq xo'jaligi mahsulotlari turlari kengaydi, yangi ish o'rinlari yaratildi, infratuzilma tarmog'ini rivojlantirish boshlandi, ichki turistlar oqimi faollashdi. So'nggi yillarda agroturizmga qiziqish sobiq Ittifoq hududiga tarqala boshladi. Agroturizmni rivojlantirishda alohida muvaffaqiyatlarga Belarus, Moldova va sobiq Boltiqbo'yi respublikalari erishgan.

Rossiya mintaqalarida: Leningrad, Kaliningrad, Yaroslavl va Rossiyaning boshqa viloyatlari va hududlarida agroturizmni rivojlantirish tajribasi mavjud. S.A. Vorobchukovning so'zlariga ko'ra, Rossiya allaqachon qishloq xo'jaligi turizmi korxonalarini "pansionat", "ko'chmanchilarning an'anaviy turar joyida turar joy bilan sayohat", "milliy qishloq", "qishloq mehmonxonasi" va boshqalar kabi modellar bo'yicha tashkil etish tajribasini qayd etgan. Rossiya viloyatining turistik resurslariga (lekin turistik mahsulot emas) talab mavjud, bu o'rta bo'lakdagi bir qator mashhur joylarda uyushmagan sayyohlar oqimidan dalolat beradi. Biroq, hozirgi vaqtda Rossiyada faqat agroturizm resurslari mavjud, ammo tegishli xususiyatlarga ega bozor mahsuloti sifatida haqiqiy turistik mahsulot deyarli yo'q.

Hududning o'ziga xos xususiyatlarini, undan foydalanishdan maksimal ekologik, ijtimoiy-iqtisodiy samara olish nuqtai nazaridan o'ziga xosligini hisobga olish kerak. Ushbu jihatga e'tibor bermaslik tabiiy resurs salohiyati tufayli hududdan foydalanishning ruxsat etilgan maksimal darajasining buzilishiga olib kelishi mumkin, bu esa, o'z navbatida, ertami-kechmi yirik ijtimoiy va iqtisodiy zararga olib keladi, uning miqdori. olingan iqtisodiy natija hajmidan oshib ketadi. Maksimal ruxsat etilgan yuk ikki komponentga ega - antropogen, aholining hududga ta'sir qilish darajasini aks ettiruvchi, bu o'z-o'zini davolash qobiliyatini yo'qotmaydi va shunga mos ravishda texnogen, bu mumkin bo'lgan to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita. iqtisodiyotning hududning tabiiy muhitiga qaytarilmas zarar keltirmaydigan ta'siri.

Tabiatdan foydalanishning geografik jihati tabiatdan foydalanishning har bir tizimiga xos bo'lgan, undan foydalanishning funktsional turi bilan bog'liq bo'lgan hududning xarakterli tashkil etilishi natijasida yuzaga keladigan hududiy tuzilma orqali ifodalanadi. Shunga ko'ra, tabiatdan oqilona foydalanishning asosiy printsipli hududdan uning funktsional imkoniyatlari bilan maksimal darajada foydalanishdir. Jamiyat manfaatlari va tabiiy muhitning funktsional xususiyatlari o'rtasida nomuvofiqlik bo'lgan taqdirda, ekologik xavfli vaziyat yuzaga kelishi mumkin, bu landshaftning ta'siriga chidamliligi bilan zararsizlantirilishi mumkin, bu esa ekotizimning tuzilishi va tashqi omillar ta'siridagi funktsional xususiyatlari tabiiy muhitni saqlashga imkon beradi.

Hududning ekologik potentsialining yuqoridagi jihatlarini hisobga olgan holda qishloq turizmini qishloq joylarida eng ekologik jihatdan qulay faoliyat turiga aylantirish imkonini beradi, bu esa hududdagi qishloq xo'jaligi va rekreatsion faoliyatni ikkala jamiyat va tabiat

uchun ham o'zaro manfaatli uyg'unlashtirish imkonini beradi. Agroturizm rivojlanishining ijobiy ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari sifatida quyidagilarni qayd etish mumkin:

qishloq aholisi uchun yangi ish o'rinlarini yaratish;

qishloqqa investitsiyalar oqimi;

qishloq aholisi farovonligini oshirish;

qishloqda zamonaviy ijtimoiy infratuzilmani yaratish;

yangi xizmat ko'rsatish kasblarini egallashga qaratilgan maxsus ta'limni rivojlantirish asosida qishloq aholisining intellektual saviyasini oshirish;

hunarmandchilikni rivojlantirish;

o'zini o'zi boshqarish organlarining roli va ahamiyatini oshirish;

mahalliy aholi manfaatlarini hisobga olgan holda qishloqlarni rivojlantirish rejalarini shakllantirish.

Turizm industriyasi mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishning lokomotivi bo'lib, bir tomondan budjetga yetarli darajada tez daromad keltiruvchi va turdosh tarmoqlarning o'sishini, birinchi navbatda, makro va mikro turizm infratuzilmasini ta'minlovchi omil hisoblanadi. Agroturizm sohasini rivojlantirish asosida qishloq hududlarining qudratli salohiyatini ro'yobga chiqarish mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy inqirozidan chiqishga yordam berishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdug'aniyevich, A. H., & Abdumalik o'g'li, A. A. (2022). HUDUDNING TABIIY-GEOGRAFIK XUSUSIYATLARI AHOLI JOYLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(12), 576-581.

2. Абдувалиев, А. Х., & Абдулхамидов, А. А. Ў. (2022). МАРКАЗИЙ ОСИЁ АҲОЛИСИНИНГ ДЕМОГРАФИК ВАЗИЯТИГА ТАБИИЙ-ГЕОГРАФИК ОМИЛЛАРИНИНГ ТАЪСИРИ. *Academic research in educational sciences*, 3(10), 435-440.

3. Gayratovich, M. E., Abdusattor, A., & Nematulloh, F. (2022). THE ROLE OF HISTORICAL AND CULTURAL MONUMENTS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE FERGANA VALLEY. *Scientific Impulse*, 1(4), 81-86.

4. Gayratovich, M. E., Abdusattor, A., & Begoyim, A. (2022). ORGANIZATION OF ECOTOURISTIC ROUTES IN FERGANA REGION. *Scientific Impulse*, 1(4), 87-92.

5. Gayratovich, M. E., Abdusattor, A., & Abdulxamidovich, M. J. (2022). THE IMPORTANCE OF RELIGIOUS TOURISM IN PROTECTING THE NATURE OF FERGANA VALLEY. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(13), 145-149.

6. Abdug'aniyevich, A. X. (2023). FARG 'ONA VILOYATI NORASMIY MEHNAT BOZORLARI SHAKLLANISHINING GEOGRAFIK OMILLARI. *World of Science*, 6(4), 574-580.

7. Abdug'aniyevich, A. X. (2023). FARG 'ONA VILOYATIDA NORASMIY MEHNAT BOZORLARI SHAKLLANISHINING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *World of Science*, 6(4), 581-587.
8. Abdumalik o'g'li, A. A. (2023). ECOLOGICAL ASPECTS OF PRIVATE PROPERTY NAMES TO TOPONIMIC OBJECTS. *World of Science*, 6(4), 570-573.
9. Абдувалиев, А. Ҳ., & Абдулхамидов, А. А. Ў. (2021). ФАРФОНА ВОДИЙСИДА АҲОЛИ ЖОЙЛАШУВИНИНГ ИЖТИМОЙИЎҚТИСОДИЙ ОМИЛЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, 2(12), 1127-1136.
10. Abdug'Aniyev, O. I., Turdiboeva, S. X. Q., & Abdullayeva, H. R. Q. (2022). BARQAROR TARAQQIYOT VA ETNOEKOLOGIYA. *Academic research in educational sciences*, 3(5), 94-101.
11. Hamidaxon, A. (2020). Prospects of Development of Agrotourism in Fergana Region. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCH*, 3(1), 345-347.
12. Gayratovich, M. E., Ablazbek, M., & Nematulloh, F. (2022). ISSUES OF TOURISM DEVELOPMENT IN MOUNTAIN REGION. *Scientific Impulse*, 1(4), 71-75.
13. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
14. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
15. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
16. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
17. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
18. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.
19. Nosirxonzoda, A. N. (2023). HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI-YOSHLAR UMUMIY TARBIYASINING TARKIBIY BIR QISMIDIR. *PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS*, 2(22), 1-5.